

Cennetten beslenen dört ırmak hangisidir, Üstat "manevi cennetten besleniyor" diyor. Konu hakkında bilgi verir misiniz?

Cennetten gelen nehirlerin sayısı bazı rivayetlerde üç, bazı rivayetlerde dört, bazılarında da beş olarak geçmektedir.

Meselâ, Bediüzzaman, Sözlere'de Bakara Sûresi'nin 74. âyetinin bir parçası olan **"Öyle taşlar vardır, bağlarından nehirler çağlar"** meâlindeki cümleyi açıklarken, **Nil, Dicle** ve **Fırat** gibi nehirlerle dikkat çektikten sonra, **"Şu üç nehrin menbaları Cennettendir"** hadisini kaydeder. Başta Sahih-i Müslim olmak üzere hadis kitaplarının ekserisinde cennetten gelen dört nehirden bahsedilir. Bu hadisin meâli şöyledir:

"Seyhan, Ceyhan, Fırat ve Nil Cennet nehirlerindedir."1

Ebû Hüreyre'nin rivayet ettiği aynı hadis-i şerifin Müsned'deki meâli de şöyledir:

"Dört nehir cennetten fışkırmıştır: Fırat, Nil, Seyhan, Ceyhan."2

Fahrüddin er-Râzî ise Mü'minûn Sûresinin 20. âyetinin izahında İbni Abbas'tan (r.a.) şu rivayete kaydeder:

"Cenab-ı Hak cennetten beş nehir indirmiştir: Seyhun, Ceyhun, Dicle, Fırat ve Nil."3

Sahih-i Buharî'de rivayet edilen **"İsrâ"** hadisinde, Miraç Gecesinde Peygamber Efendimiz (a.s.m.) Hz. Cebrail ile birlikte gezerlerken Sidretü'l-Münteha'ya gelirler ve Hz. Cebrail şöyle der:

"İşte bu Sidretü'l-Müntehâ'dır. Bu ağacın dibinden dört nehir kaynıyordu. İki nehir zâhir, iki nehir de bâtın idi." Resulullah,

‘Ey Cebrail, bu dört nehir nedir?’ diye sorar. Cebrail (a.s.),

*‘Bâtınî nehirler cennette iki nehirdir; zâhirî olan nehirler **Nil** ile **Fırat** nehirleridir.”⁴*

Bütün bu hadis-i şeriflerin zahir mânâsından çıkan netice şudur: **Fırat, Dicle, Seyhan, Ceyhan** ve **Nil** nehirleri cennetten gelmektedir, asıl kaynakları orasıdır.

Bu nehirlerin cennetten gelişleri hakkında en güzel izahları Bediüzzaman yapar:

“Şöyle azim ırmakların elbette mümkün değil, şu dağlar hakiki menbaları olsun. Çünkü, faraza o dağlar tamamen su kesilse ve mahrûtî (konik) birer havuz olsalar, o büyük nehirlerin şöyle sür’atli ve kesretli cereyanlarına (akmalarına) muvazeneyi kaybetmeden birkaç ay ancak dayanabilirler. Ve o kesretli masârife karşı galiben bir metre kadar toprakta nüfuz eden yağmur kâfi vâridat olamaz. Demek ki, şu enharın nebeanları âdi ve tâbii ve tesadüfî bir iş değildir. Belki pek hârika bir sûrette Fâtır-ı Zülcelâl onları sırf hazine-i gaybdan akıttırıyor. İşte bu sırra işareten bu mânâyı ifade için hadiste rivayet ediliyor ki, üç nehrin her birine Cennetten birer katre (damla) her vakit damlıyor ve ondan bereketlidir...”⁵

Evet, faydaları, vazifeleri, gelir ve giderleri sayısız hikmetlerle dolu olan bütün ırmakların, pınarların, çayların ve büyük nehirlerin Cenab-ı Hakkın rahmet hazinesinden çıktığı çok açık ve berraktır. Çünkü görünen sebeplerin çok çok üstünde olan bu akarsular “Mânevî bir Cennetin hazinesinden ve yalnız gaybî ve tükenmez bir menbain feyzinden akıyorlar, demektir.”

"Meselâ, Mısır'ın kumistanını bir Cennete çeviren Nil-i Mübarek, cenup tarafından Cebel-i Kamer denilen bir dağdan mütemadiyen küçük bir deniz gibi tükenmeden akıyor. Altı aydaki sarfiyatı dağ şeklinde toplansa ve buzlansa, o dağdan daha büyük olur. Halbuki o dağdan ona ayrılan yer ve mahzen altı kısımdan bir kısım olmaz. Vâridatı (geliri) ise, mıntika-i harrede (sıcak bölgede) pek az gelen ve susamış toprak çabuk yuttuğu için mahzene az giden yağmur elbette o muvazene-i vâsiayı (geniş dengeyi) muhafaza edemediğinden o Nil-i Mübarek âdet-i arziye fevkinde bir gaybî Cennetten çıkıyor.”⁶

-
-
1. Müslim, Cennet:26.
 2. Müsned, 2:261, 289, 440.
 3. Futûhu'l-Gayb, 23:89.
 4. Sahih-i Buharf Tecrid-i Sarih tercemesi,10:71,
 5. [Sözler, Yirminci Söz, s. 260.](#)
 6. [Şualar, Yedinci Şua, s. 94](#)